

Ҳақиқат чист? — Рақами се

Роҳ ба Иммовус

Jeff Pippenger

2023-09-07

Дар Инчили Юҳанно, андаке пас аз Шоми Охирин то замоне ки Исо ба Боғи Ҷатсамонӣ меравад, ривояти тӯлоние вучуд дорад, аз боби чордахум то анҷоми боби ҳабдахум. Ман ният дорам, ки дар мақолаи оянда ба ин бобҳо бипардозам. Ин мақола заминаест барои бунёд кардани фаҳмиши он бобҳо. Аз нигоҳи хатти ислоҳоти таърихи Масеҳ, гуфтугӯи Масеҳ ва шогирдонаш дар он бобҳо дарҳол пас аз вуруди зафармандона ва каме пеш аз салиб воқеъ мегардад. Исо ба Ерусалим даромад, сипас бо шогирдон хӯроки охирини Худро хӯрд, баъд ин ривоят ба амал меояд ва пас аз он Ё ба Ҷатсамонӣ меравад, ва ҳамон рӯз, дар нисфи шаб, Ё дастгир мешавад ва раванди ҳафтқадамае, ки ба маслубшавӣ мебарад, оғоз мегардад. Ё ва шогирдон аз лиҳози нубувватӣ дар ҷойгоҳе қарор доштанд, ки андаке пас аз ҷамъомади урдугоҳи Эксетер ва каме пеш аз Ноумедии Бузург буд, дар таърихе, ки бо ҳаракати моҳи ҳафтум муаррифӣ мешавад. Дар ривояте, ки дарҳол пас аз Шоми Охирин оғоз мегардад, аввалин чизе ки Исо мегӯяд, ин аст:

Дили шумо ошуфта нашавад; ба Худо имон доред, ба Ман низ имон доред. Юҳанно 14:1.

Исо медонист, ки танҳо чанд соат то ноумедии бузурге боқӣ мондааст, аз ин рӯ кӯшид шогирдони Худро барои бӯҳрони дарпешистода қувват бахшад. Хати ниҳони нубувват дар дохили чор нишонае, ки рӯйдодҳои ба сурати ҳафт раъд рамзёфтаре ташкил медиҳанд, ҳамон таърихест, ки дар он ин се қадами ривоят дар Инчили Юҳанно ба вуқӯъ меоянд. Он хати ниҳонӣ, дар дохили ҳафт раъд, таърихи аз ноумедии аввал то ноумедии охириро ифода мекунад.

Чанде пеш аз он ки Исо ба онҳо бигӯяд, ки дилҳояшон «мушавваш нашавад», Яҳудион Исқаръют зиёфатро тарк карда буд, то барои бори сеюм ва охирин назди Шӯрои Аъзоёни Дин биравад. Вақте ки ӯ барои мулоқоти сеюми худ зиёфатро тарк кард, давраи имтиёзаш баста шуд.

Дар матни хатти ниҳоне, ки дар дохили рамзи ҳафт раъд ҷой дорад, вуруди зафармандонаи Масеҳ Фарёди Нимашабро муаррифӣ мекунад, ки дар он ду синфи парастандагон зоҳир мегарданд. Нишонаи роҳии ҳарфи миёнаи забони ибронӣ, ки барои сохтани калимаи ибрии «ҳақиқат» ба кор бурда мешавад, ҳарфи сенздаҳуми алифбои ибронӣ мебошад. Сенздаҳ исёнро ифода мекунад, ва ҳамчун нишонаи роҳии нубувватӣ он Фарёди Нимашабро муаррифӣ менамояд, ки дар он бокирағони нодон зухури исёнро ифода мекунад, ҳамон тавре ки Яҳудо дар ҷараёни нишонаи роҳии вуруди зафармандона чунин мекунад.

«Дар миёни гандум ҳамеша алафҳои бегона буданд ва хоҳанд буд; бокираҳои нодон бо бокираҳои хирадманд, ва онҳое ки дар зарфҳои худ бо ҷароғҳои худ равшан надоранд.

Дар калисое ки Масеҳ бар замин бино кард, Яхудои тамаъкоре буд, ва дар калисо дар ҳар марҳалаи таърихи он Яхудоҳо хоҳанд буд». *Signs of the Times*, October 23, 1879.

Вақте ки Яхудо пулро бозгардонд, хиёнати худро назди Қайёфо ва сипас назди Масеҳ иқро кард, баъд рафт, то худро ба дор овезад. Ҳангоме ки ӯ аз толори доварӣ берун мерафт, бо ҳамон суҳаноне нидо кард, ки мушқили бакираи аблахро ифода мекунад, вақте ки онҳо дарк менамоянд, ки равшанро ба даст наовардаанд.

«Яхудо дид, ки илтиҳоҳои ӯ бенатиҷаанд, ва аз толор шитобон берун рафта, нидо мекард: Дер шуд! Дер шуд! Ӯ эҳсос мекард, ки наметавонад зинда бимонад, то маслуб шудани Исоро бинад, ва аз ноумедӣ берун рафта, худро ба дор овехт». *Desire of Ages*, 722.

Яхудо паёми дурӯғини «Нидои нимашаб»-ро чунин тасвир мекунад: «шитобон аз толор баромада, нидо мекард: “Акнун дер шудааст! Акнун дер шудааст!”» Ин паём ҳамеша ду синфи парастандагонро зоҳир месозад; ва ҳамон тавре ки дар таърихи миллерӣ бокирагони аблаҳ пас аз расидани паёми ҳақиқии «Нидои нимашаб» бо паёми дурӯғин идома медиҳанд. Бинобар ин, дар таърихи миллерӣ мо он ҳаракатеро дорем, ки Вилиям Миллерро ҳамчун роҳбар интиҳоб кард, дар ҳоле ки паёми фариштаи сеюмро рад намуда, ба рамаи кӯчаке, ки аз паси Масеҳ ба Қудси Ақдас рафт, муқобилат мекард.

«Андешаи ман ба оянда бурда шуд, вақте ки ин нидо дода хоҳад шуд: “Инак, Домод меояд; берун оед, то Ӯро пешвоз гиред.” Аммо баъзеҳо барои ба даст овардани равшане, ки барои пур кардани чароғҳои худ лозим аст, таъхир хоҳанд кард, ва хеле дер дармеёбанд, ки хислате, ки бо он равшан ифода ёфтааст, интиқолпазир нест.» *Review and Herald*, February 11, 1896.

Нишонаи сеюми таърихи пинҳонӣ рамзи доварист ва бо ҳарфи охири алифбои ибронӣ ифода меёбад. Ин ҳарф «Тав» аст, ва ҳангоми навишта шудан шакли салибро дорад. Салиб рамзи доварист.

Аз нахустин ноумедии таърихи миллеритӣ то Нидои Нимашаб, ё аз ҳарфи алиф то ҳарфи сздаҳум, як нишонае вучуд дорад, ки давраи муайяни замонро намоёндагӣ мекунад; ва он ҳамчун вақти таъхир дар масали даҳ бокира муайян шудааст, замони таъхире, ки ҳамчунин дар боби дуюми Ҳабаққуқ низ омадааст. Аз Нидои Нимашаб, ё ҳарфи сздаҳуми исён, то ноумедии бузург, яъне ҳарфи охири алифбо, боз ҳам як давраи замон вучуд дорад, ки «ҳаракати моҳи ҳафтум» номида мешуд; на аз он сабаб ки он ҳафт моҳ давом кардааст, балки аз он сабаб ки паёми Нидои Нимашаб муайян мекард, ки Масеҳ дар рӯзи даҳуми моҳи ҳафтуми тақвими яҳудиён, ки Рӯзи Кафорат буд, хоҳад омад.

Матни ривоят аз Юҳанно боби чордахум то боби ҳагдаҳум дар замоне оғоз меёбад, ки ҳаракати моҳи ҳафтуми таърихи миллериро намунавӣ ифода мекунад. Мавзӯи асосии ривоят дар Инҷили Юҳанно он аст, ки шогирдонро барои бӯҳрони ояндаи салиб (ҳарфи «Тав») омода созад. Бинобар ин, Масеҳ муайян месозад, ки аз марги Ӯ то замоне ки ба назди Падари Худ сууд кунад ва бозгардад, барои шогирдонаш давраи андӯх, номуайяни ва ноумедӣ хоҳад буд. Чунонки дар хусусиятҳои пешгӯёнаи ҳамаи ноумедӣҳои аввал, ки дар

шаҳодати хатҳои ислоҳоти ифода ёфтаанд, дида мешавад, ноумедӣ ҳолатеро дарбар мегирад, ки бар асари безътиной ба як ҳақиқати муҳими қаблан ошкоршуда ба вучуд меояд. Марги Масеҳ бар салиб ҳақиқати муҳим буд ва ҳаст, ва Ӯ ба шогирдон бевосита гуфта буд, ки маслӯб ва эҳё хоҳад шуд, аммо бӯҳрон он қадар бузург, он қадар фарогир буд, ки онҳо он чиро, ки бояд ба ёд меоварданд, фаромӯш карданд.

«Вақте ки Масеҳ, Умеди Исроил, бар салиб овехта шуд ва, чунон ки ба Никӯдимус гуфта буд, боло бардошта шуд, умеди шогирдон ҳамроҳ бо Исо мурд. Онҳо ин воқеаро шарҳ дода наметавонистанд. Онҳо наметавонистанд ҳамаи он чиро, ки Масеҳ пешакӣ дар бораи ин ба онҳо гуфта буд, дарк намоянд». Faith and Works, 63.

Мақсади асосии тамоми ривоят дар ҷаҳор боби Юҳанно, ки мо ба онҳо мурочиат мекунем, он буд, ки Исо шогирдони Худро барои давраи ноумедие омода созад, ки онҳо аз лаҳзаи дастгир шудани Ӯ дар нимашаб то замоне ки Ӯ аз суғуд қардан назди Падари Худ бозмегашт, аз сар мегузарониданд. Дар ин ҷаҳор боби Юҳанно он порчаи вақт, ки дар он Масеҳ аз шогирдон дур буд, давраи таваққуфро ифода мекунад. Аз ҷиҳати таърихӣ, он давраи вақт, ки ман онро давраи таваққуф мешиносам, пас аз бӯҳрони салиб воқеъ гардид. Аммо дар он ҷаҳор бобе, ки мо дар остонаи баррасии онҳо ҳастем, онҳо аз ҷиҳати нубувватӣ давраи таваққуфиро намояндагӣ мекунанд, ки аз ноумедии аввал оғоз меёбад, на пас аз ноумедии бузурги салиб.

Чаро ман пешниҳод менамоям, ки охири ноумедие, ки Масеҳ шогирдони Худро барои он омода месохт, намунаи рамзии нахустин ноумедӣ буд, ки дар хатти ислоҳоти Масеҳ марги Лаъзор ба шумор мерафт? Ин савол бояд ҳал қарда шавад, пеш аз он ки мо тавонем ривояти дар ҷор боби Юҳанно бударо дар он нуре бубинем, ки ҳақиқатҳоеро устувор медорад, ки ҳоло дар иртибот бо таърихи ниҳонии ҳафт раъд қушода шуда истодаанд.

Дар таърихи Масеҳ, фосилаи замоне миёни марг ва эҳё шудани Лаъзор ба замони таъхир мувофиқат мекунад. Сипас Масеҳ барои вуруди зафармандонаи Худ ба Ерусалим меравад. Дар Юҳанно чордахум, Масеҳ ба шогирдони Худ дар ҷараёни таърихе сухан мегӯяд, ки он ҳаракати моҳи ҳафтум мебуд; ҳаракате, ки пас аз он оғоз ёфт, ки замони таъхир аллакай бо расидани паёми Нидои Нимашаб, ки ҳаракати моҳи ҳафтумро оғоз намуд, ба анҷом расида буд.

Барои фаҳмидани он ки калимаи ибронии «ҳақиқат» чӣ гуна мушаххассозии таърихи пинҳонеро, ки аз таърихи рамзии ҳафт раъд қушода шудааст, тасдиқ менамояд, таҳлили бодикқати паёме зарур аст, ки Масеҳ он вақт дар Инчили Юҳанно, аз боби чордахум то боби ҳабдахум, ба шогирдони Худ медод. Намунаи он ки чӣ гуна аломати роҳи ноумедии бузург барои тавзеҳи аломати роҳи ноумедии аввал ба қор бурда мешавад, дар таҷрибаи шогирдон дар роҳи Эммаус дида мешавад.

Он чиро ки дар таърихи Миллеритӣ замони таъхирро ба анҷом расонд, ислоҳи пешгӯии қаблан нокомшудаи соли 1843 буд. Кори Самуэл Сноу дар ташаккули паёме, ки ҳаракати моҳи ҳафтумро оғоз намуд ва бо Ноумедии Бузург анҷом ёфт, метавонад аз ҷиҳати таърихӣ пайгирӣ қарда шавад, агар рушди фаҳмиши Самуэл Сноу тавассути навиштаҳои нашршудаи

ӯ ва суханрониҳои оммавии ӯ, ки то ҷамъомади хаймавии Эксетер роҳ бурданд, пайгирӣ гардад. Шарҳи илҳомбахш ба он рушд ба гунаи дигар, на танҳо ҳамчун рушди таърихӣ паёми ниҳони Сноу, назар мекунад. Хоҳар Уайт ба мо мефаҳмонад, ки он паём замоне шинохта шуд, ки Худованд дасти Худро аз як иштибоҳ дар рақамҳои рӯи ҷадвали соли 1843-и Ҳабакқук бардошт.

«Ман дидам, ки қавми Худо бо шодии интизорӣ, дар ҷустуҷӯи Худованди худ буданд. Аммо Худо қасд дошт онҳоро биозмояд. Дасти Ӯ иштибоҳеро дар ҳисобу китоби давраҳои нубувватӣ пӯшонида буд. Онҳое ки мунтазири Худованди худ буданд, ин иштибоҳро дарнаёфтанд, ва донишмандтарин мардоне низ, ки ба он вақт муқобил буданд, натавонистанд онро бубинанд. Худо қасд дошт, ки қавми Ӯ бо ноумедӣ рӯ ба рӯ шаванд. Вақт гузашт, ва онҳое ки Начотдиҳандаи худро бо интизории шодмонона интизор буданд, ғамгин ва дилшикаста шуданд, дар ҳоле ки онҳое ки зухури Исоро дӯст намедоштанд, балки паёмо аз тарс пазируфта буданд, хурсанд шуданд, ки Ӯ дар вақти интизоршуда наомад. Эътирофи онҳо ба дил таъсир накарда буд ва зиндагиро пок нагардонида буд. Гузаштани он вақт ба хубӣ ҳисоб шуда буд, то чунин дилҳоро ошкор созад. Онҳо аввалин касоне буданд, ки баргашта, он ғамзадагон ва ноумедшудагонеро, ки ҳақиқатан зухури Начотдиҳандаи худро дӯст медоштанд, масҳара карданд. Ман ҳикмати Худоро дар он дидам, ки қавми Худро меозмуд ва ба онҳо имтиҳони амиқе медод, то онҳоро ошкор кунад, ки дар соати озмоиш ақибнишинӣ карда, бозпас мегарданд.»

«Исо ва тамоми лашкари осмонӣ бо ҳамдардӣ ва муҳаббат ба онҳое назар мекарданд, ки бо интизории ширин орзуи дидани Ӯро доштанд, ки ҷонҳошон Ӯро дӯст медошт. Фариштагон бар гирди онҳо парвоз мекарданд, то онҳоро дар соати озмоишашон қувват бахшанд. Онҳое ки пазируфтани паёми осмониро сарфи назар карда буданд, дар торикӣ вогузошта шуданд, ва ғзаби Худо бар зидди онҳо аланга зад, зеро нуре, ки Ӯ аз осмон барояшон фиристода буд, қабул накарданд. Он содиқони ноумедшуда, ки наметавонистанд бифаҳманд, чаро Худовандашон наомад, дар торикӣ вогузошта нашуданд. Боз онҳоро ба Китобҳои Муқаддасашон роҳнамоӣ карданд, то давраҳои нубувватиро ҷустуҷӯ намоянд. Дасти Худованд аз рӯи рақамҳо бардошта шуд, ва хато фаҳмонда шуд. Онҳо диданд, ки давраҳои нубувватӣ то соли 1844 мерасанд, ва ҳамон далелҳое ки пеш оварда буданд, то нишон диҳанд, ки давраҳои нубувватӣ дар соли 1843 ба поён мерасанд, исбот мекарданд, ки онҳо дар соли 1844 анҷом меёбанд. Нур аз Каломи Худо бар мавқеи онҳо дурахшид, ва онҳо замони таъхирро дарёфтанд — “Агар он [руъё] таъхир кунад, мунтазири он бош.” Дар муҳаббати худ ба омадани наздики Масеҳ, онҳо таъхири руъёро аз назар дур дошта буданд, ки он барои ошкор сохтани мунтазирони ҳақиқӣ муқаррар шуда буд. Боз онҳо як нуқтаи замонӣ доштанд. Аммо ман дидам, ки бисёре аз онҳо наметавонистанд аз ноумедии саҳти худ боло бароянд, то он дараҷаи ғайрат ва нерӯеро соҳиб шаванд, ки имонашонро дар соли 1843 нишон дода буд.»

«Шайтон ва фариштагони ӯ бар онҳо ғолиб омаданд, ва онҳое ки паёмо қабул намекарданд, худро ба сабаби дурандешӣ ва хиради худ, ки он фиребро, чунон ки онро меномиданд, назируфтанд, таҳният мегуфтанд. Онҳо дарк намекарданд, ки машварати

Худоро бар зидди худ рад мекунанд ва дар иттиҳод бо Шайтон ва фариштагони ӯ амал менамоянд, то халки Худоро, ки паёми аз осмон фиристодашударо зиндагӣ мекарданд, саргардон созанд.»

«Имоноварони ин паём дар калисоҳо зери фишор қарор доштанд. Муддате онҳое ки паёмро қабул кардан намехостанд, аз тарс боздошта мешуданд, то эҳсосоти дилҳои худро ба амал наоранд; аммо гузаштани вақт ҳиссиёти ҳақиқии онҳоро ошкор сохт. Онҳо мехостанд шаҳодатеро хомӯш кунанд, ки мунтазирон худро мачбур медиданд онро баён намоянд, яъне ин ки давраҳои нубувватӣ то соли 1844 идома меёфтанд. Имоноварон бо равшанӣ иштибоҳи худро шарҳ доданд ва сабабҳои баён карданд, ки чаро онҳо Худованди худро дар соли 1844 интизор буданд. Мухолифони онҳо бар зидди далелҳои қавии пешниҳодшуда ҳеҷ бурҳоне оварда наметавонистанд. Бо вучуди ин, ғазабӣ калисоҳо аланга зад; онҳо қатъан тасмим гирифтанд, ки ба далелҳо ғӯш надиханд ва шаҳодатро аз калисоҳо берун нигоҳ доранд, то дигарон онро нашнавад. Онҳое ки чуръат намекарданд нуре, ки Худо ба онҳо дода буд, аз дигарон дарег доранд, аз калисоҳо хорич карда шуданд; аммо Исо бо онҳо буд, ва онҳо дар нури рӯйи Ӯ шодмон буданд. Онҳо омода шуда буданд, ки паёми фариштаи дуҷумро қабул намоянд». Early Writings, 235–237.

Таърихе, ки ҳоло баён гардид, дар баробари чизҳои дигар, таҷрибаи 18 июли соли 2020-ро тавсиф мекунад; аммо нуктае, ки мехоҳам шумо ба он таваҷҷуҳ кунед, ин аст, ки фаҳмише, ки бо хабари Нидои Нимашаб, чунон ки онро Самуэл Сноу дар ҷамъомади хаймавии Эксетер пешниҳод кард, ифода шудааст, на бо қори таърихии Сноу, балки бо амали дасти Худованд ифода мегардад. Дасти Ӯ иштибоҳеро пӯшонида буд, ва вақте ки Ӯ дасти Худро бардошт, он гоҳ миллириён тавонистанд ноумедии худро дарк кунанд, ва ҳамчунин дарк намоянд, ки онҳо дар даврае будаанд, ки ҳамчун замони таъхир ифода шудааст.

Бардоштани дасти Ӯ унсури ҳаётан муҳими шогирдоне аст, ки дар роҳи Иммоус буданд. Ин анҷоми давраеро, ки ҳамчун замони интизорӣ маълум аст, ифода мекунад ва бо фаҳмише ба поён мерасад, ки онро паёми «Нидои Нисфи Шаб» намояндагӣ мекунад. Бо вучуди ин, намунаи Иммоус пас аз салиб рӯй дод, ки он рамзи Ноумедии Бузург аст, на ноумедии аввалини марги Лаъзор.

Ва инак, ду нафари онҳо дар ҳамон рӯз ба сӯи деҳае мерафтанд, ки Эммоус ном дошт ва аз Уршалим тақрибан шаст стадия дур буд. Ва онҳо дар бораи ҳамаи ин воқеаҳо ки рӯй дода буданд, бо ҳам гуфтугӯ мекарданд. Ва чунон воқеъ шуд, ки ҳангоме ки онҳо бо ҳам суҳбат мекарданд ва мулоҳиза менамуданд, худи Исо наздик омада, ҳамроҳи онҳо мерафт. Аммо ҷашмони онҳо баста шуда буд, то Ӯро нашиносанд. Ва Ӯ ба онҳо гуфт: «Ин чӣ гуфтугӯест, ки ҳангоми роҳ рафтан бо якдигар доред, ва чаро ғамгин ҳастед?» Луқо 24:13–16.

Калимаи «ҷашмон» дар ин порча бештар аз узви воқеии ҷашм, биной ва рӯёро ифода мекунад. Калимаи «holden» маънои қувватро дорад. Шогирдон наметавонистанд рӯёи салибро дарк намоянд, зеро Масеҳ қобилияти онҳоро барои дидани рӯёи нубуввати салиб пӯшида буд. Дасти Масеҳ рамзи қуввати Ӯст. Ғаме, ки Исо муайян кард, ноумедии бузурги

онҳоро ифода мекард. Пас аз муҳокимаи минбаъдаи шогирдони ноумед, Масеҳ ба сухан оғоз намуд.

Пас Ё ба онҳо гуфт: «Эй нодонон ва сустдилон дар имон овардан ба ҳар он чи анбиё гуфтаанд! Оё намебоист Масеҳ инҳоро азоб кашад ва ба ҷалоли Худ дохил шавад?» Ва аз Мӯсо ва ҷамаи анбиё оғоз намуда, дар тамоми Навиштаҳо он чиро, ки дар бораи Ё буд, ба онҳо тафсир кард. Ва онҳо ба он деҳае, ки сӯи он мерафтанд, наздик шуданд; ва Ё вонамуд кард, ки меҳоҳад дуртар равад. Аммо онҳо Ёро водор намуда, гуфтанд: «Бо мо бимон, зеро ки шом наздик аст ва рӯз хеле гузаштааст». Ва Ё даромад, то бо онҳо бимонад. Луқо 24:25–29.

Исо шогирдонро бо истифода аз усули «таърихгароёна»-и тафсири Китоби Муқаддас таълим дод, ва хатҳои нубувватино аз замони Мӯсо ба ин сӯ, тавассути таърихи муқаддас, пеш бурд, то таърихи салибро муайян созад. Исо барои таълими шогирдони ноумед аз хатҳои таърихи нубувватино гузашта истифода бурд, ки роҳҳои қадима ва усули сатр бар сатрро ифода мекунанд. Вақте ки Ё вонамуд кард, ки бе онҳо роҳашро идома медиҳад, онҳо Ёро маҷбур сохтанд, ки дарояд ва назди онҳо бимонад. Онҳо дар замони таъхир буданд, ва Масеҳ қариб буд дасти Худро аз ҷашмони онҳо бардорад. Вақте ки дасти Ё бардошта мешуд, замони таъхир ба поён мерасид, ва ҳангоме ки онҳо шитобон аз миёни ториқӣ ба Ерусалим ва назди ёздаҳ шогирд бармегаштанд, онҳо суръати интиқоли паёми Нидои Нисфи Шабро рамзвор нишон медоданд.

Ва ҳангоме ки Ё бо эшон бар сари дастархон нишаста буд, нонро гирифта, баракат дод ва пора карда, ба онҳо дод. Он гоҳ ҷашмони эшон кушода шуд, ва Ёро шинохтанд; ва Ё аз пеши назарашон ғайб зад. Луқо 24:31.

Исо дасти Худро, ки фаҳмиши онҳо аз рӯйи нубувватино нигоҳ дошта буд, бардошт, ва чун чунин кард, онҳо Ёро шинохтанд. Исо паёми Нидои Нимашабро ба онҳо оварда буд, ва онҳо онро ҳангоми хӯрок хӯрдан қабул карданд, зеро ҳар як паём бояд хӯрда шавад. Онҳо дарҳол «мисли мавҷи азиме, ки бар саросари замин фаро меравад», шитофтанд, то ба ёздаҳ шогирд хабар диҳанд.

Ва онҳо ба якдигар гуфтанд: «Оё дили мо дар даруни мо намесӯхт, ҳангоме ки Ё дар роҳ бо мо сухан мегуфт ва Навиштаҳоро бароямон мекушод?» Ва онҳо дар ҳамон соат бархоста, ба Ерусалим баргаштанд ва ёздаҳ нафарро, ки ҷамъ омада буданд, ва онҳоеро, ки бо эшон буданд, ёфтанд, ки мегуфтанд: «Худованд ҳаққатан эҳё шудааст ва ба Шимёун зоҳир гардидааст». Ва онҳо низ аз воқеаҳои дар роҳ руҳдода ва аз он ки ҷи гуна Ёро ҳангоми шикастани нон шинохтанд, хабар доданд. Ва ҳангоме ки онҳо дар ин бора сухан мегуфтанд, худ Исо дар миёни онҳо истода, ба онҳо гуфт: «Салом бар шумо бод». Аммо онҳо ба ҳарос афтада ва тарсида, гумон карданд, ки рӯҳеро дидаанд. Ва Ё ба онҳо гуфт: «Чаро музтариб шудаед? Ва чаро дар дилҳои шумо андешаҳо бармехезанд? Дастҳои Маро ва пойҳои Маро бубинед, ки ин Ман худам ҳастам; Маро ламс кунед ва бубинед, зеро рӯҳ гӯшту устухон надорад, чунон ки мебинед, ки Ман дорам». Ва инро гуфта, дастҳо ва пойҳои Худро ба онҳо нишон дод. Ва ҳангоме ки онҳо ҳанӯз аз шодӣ бовар намекарданд ва дар ҳайрат буданд, Ё ба онҳо гуфт: «Оё дар ин ҷо чизе барои

хӯрдан доред?» Ва онҳо ба Ё порчае аз моҳиёни бирён ва аз шонаи асал доданд. Ва Ё гирифта, дар пеши онҳо хӯрд. Ва ба онҳо гуфт: «Инҳоянд он суханоне ки, ҳангоме ки ханӯз бо шумо будам, ба шумо гуфтам, ки ҳар он чи дар Тавроти Мусо ва дар пайғамбарон ва дар Забур дар бораи Ман навишта шудааст, бояд ба амал ояд». Он гоҳ зехни онҳоро кушод, то Навиштаҳоро бифаҳманд. Луқо 24:32–45.

Чунон ки бо шогирдон дар роҳи Эммоус буд, Исо паёмо бо истифода аз таърихҳои муқаддаси гузаштаи Китои Муқаддас пешкаш намуд, то таърихи марг ва эҳёи Худро шарҳ диҳад, ва ин корро бо додани намунае аз хӯрдан ба онҳо анҷом дод. Қавми Худо бояд паёмо бихӯранд. Дар миёни ноитминонӣ ва андӯҳи онҳо, Исо вақти дарангро, ки аз марги Ё то эҳё, сууд ва бозгашти Ё идома дошт, ба анҷом мерасонад, бо он ки фаҳмиши онҳоро ба паёми ҳақиқати ҳозира мекушояд, ки бар таърихҳои муқаддаси гузаштаи ба ҳам овардашуда — сатр бар сатр — асос ёфта буд.

Бинобар ин, он ду шогирде, ки дар роҳи Аммавос буданд (ва фариштаи дуёмо, ки ба воситаи паёми Нидои Нимашаб ҳамроҳ ва қувват меёбад, намояндагӣ мекунанд), вақти таваққуфиро, ки пас аз салиб фаро расид, ҳамчун вақти таваққуфе муайян месозанд, ки пеш аз Нидои Нимашаб буд. Пас, ноумедии он шогирдон ноумедии аввалро дар хатти нубувватӣ намояндагӣ мекунад, на ноумедии бузург.

Сипас саргузашти Аммаус бо ёздаҳ шогирди ноумед такрор мешавад. Исо ба онҳо ҳамроҳ мегардад, онҳоро дар бораи ба амал омадани каломи нубувватӣ тавассути усули «таърихгарой» таълим медиҳад ва баъд, ҳангоми хӯрок хӯрдан, фаҳмиши онҳоро мекушояд. Оғози ин саргузашт анҷоми онро муайян мекунад. Сипас Исо шохиди сеюмо бар он воқеият пеш мегузорад, ки ноумедии салиб метавонад ба таври нубувватӣ ба ноумедии аввал татбиқ карда шавад. Ё шохиди сеюмо ба сохтори ин таърих бо ин суҳан фароҳам меорад, ки ба онҳо меғӯяд, дар Уршалим бимонанд, то даме ки қудратро аз аъло қабул намоянд.

Ва ба онҳо гуфт: «Ҳамин тавр навишта шудааст, ва ҳамин тавр лозим буд, ки Масеҳ азоб кашад ва дар рӯзи сеюм аз миёни мурдагон эҳё шавад; ва тавба ва омуриши гуноҳҳо ба исми Ё дар миёни ҳамаи халқҳо мавъиза карда шавад, аз Уршалим сар карда. Ва шумо шохидони ин чизҳо ҳастед. Ва инак, Ман ваъдаи Падари Худро бар шумо мефиристам; лекин шумо дар шаҳри Уршалим бимонед, то даме ки бо қудрате аз аъло либос пӯшонда шавед». Ва онҳоро то Байт-Ҳинӣ берун бурд, ва дастҳои Худро боло бардошта, онҳоро баракат дод. Ва воқеъ шуд, ки ҳангоме ки онҳоро баракат медод, аз онҳо чудо шуд ва ба осмон боло бурда шуд. Ва онҳо ба Ё сачда карданд, ва бо шодии бузург ба Уршалим баргаштанд; ва ҳамеша дар маъбад монда, Худро ҳамду сано ва муборак меҳонданд. Омин. Луқо 24:46–53.

Тамсили шогирдон дар роҳи Иммоус замони интизориро муайян мекунад, ки аз марги Ё оғоз ёфта, то замоне давом кард, ки Ё эҳё шуд ва ба назди Падари Худ сууд намуд. Замони интизорӣ барои шогирдони Иммоус он гоҳ ба поён расид, ки паёми воқеаҳои салиб ба воситаи усули ба ҳам овардани хатҳои таърихҳои муқаддаси гузашта, сатр бар сатр, устувор гардонидани шуд. Сипас ин паёмо шогирдон бо ҳарчи бештар шитобе, ки метавонистанд,

бурданд. Сипас Исо бо ёздаҳ шогирд мулоқот мекунад; бори дигар ба хӯрдани таом ишора мешавад, барои исботи паём усули сатр бар сатр ба кор бурда мешавад, ва, чунон ки бо шогирдони Иммоус буд, пас Ё фаҳмиши онҳоро мекушояд ва дур меравад. Аммо на пеш аз он ки Ё таърихи интизорӣ дар Уршалимро муайян кунад, то он даме ки замони интизорӣ бо омадани Рӯхулқудс дар Панतिकост ба анҷом расад.

Вақте ки Исо ба шогирдони Худ фармуд, ки дар Ерусалим бимонанд, ин поёни ҳикояи роҳи Иммавс буд. Оғози ин ҳикоя ноумедиро ифода мекард, ки пас аз он давраи мунтазир мондан меомад, ва баъд аз он ваҳӣи ҳақиқат, ки паёми Нидои Нимашабро ифода менамуд. Он ваҳӣи ҳақиқат он гоҳ ба амал омад, ки Масеҳ дасти Худро бардошт, дастеро, ки чашмони шогирдонро «баста» нигоҳ дошта буд. Ин оғози ҳикоя аст, ва миёнаи ҳикоя бо ҳамон ҳикоя такрор мешавад, вақте ки Масеҳ ноумедиро аз ёздаҳ шогирд дур кард, бо ошкор сохтани Худ ба онҳо ва кушодани фаҳмиши онҳо нисбат ба Каломи Худ. Сипас, шохидии охирини ҳамон сохтори пайғамбарона, ки бо ноумедии аввал оғоз меёбад, на бо Ноумедии Бузург.

Таърих аз Эммаус то Панतिकост се шохиди ноумедии аввал, замони таъхир ва Нидои Нисфи Шабро пешкаш мекунад, аммо ноумедии воқеӣ, ки аломати роҳ дар оғози ҳар яке аз ин се шохид аст, дар асл ноумедии дуҷум буд, на аввал. Дарк кардани он ки аломати роҳе, ки Ноумедии Бузург дар таърихи миллеритӣ мебошад, барои тасвир кардани ноумедии аввал дар таърихи миллеритӣ истифода шудааст, барои фаҳмидани ривояте, ки мо онро дар чор боби Юҳанно меёбем ва дар миёни хӯрдане, ки дар Шоми Охирин рӯй дод, ва боздошт дар нисфи шаб дар боғи Чатсамонӣ ба амал омад, аҳаммияти асосӣ дорад. Бояд дар назар дошт, ки вақте Исо ба ёздаҳ шогирд зоҳир шуд ва бо онҳо хӯрд, Ё пурсид: «Чаро шумо музтариб ҳастед? Ва чаро дар дилҳои шумо андешаҳо пайдо мешаванд?»

Баъд аз он ки Ё шоми охирино, чунон ки дар китоби Юҳанно омадааст, хӯрд, порчае, ки мо баррасӣ хоҳем кард, бо суҳанони Масеҳ оғоз меёбад, ки ба онҳо мегӯяд: «Дили шумо музтариб нашавад». Дар давоми панҷ рӯз, онҳо ҳамон амрро фаромӯш карданд. Аз боби чордахум то боби ҳабдахуми Инчили Юҳанно ноумедии аввалини 18 июли соли 2020-ро ифода мекунад, ки замони дарангро оғоз мебахшад ва ба Ваҳӣи Исои Масеҳ мебарад, ки андаке пеш аз баста шудани муҳлати имтиҳон мӯҳраш кушода мешавад, ва паёми Нидои Нисфишабиро ифода мекунад. Он паём давраи замонро оғоз мебахшад, ки ба воситаи ҳаракати моҳи ҳафтум намунавӣ шудааст ва инчунин ба воситаи шитоби шогирдони Аммаус ба сӯи Ерусалим дар торикии амиқӣ шаб намунавӣ гардидааст. Ҳамон таърих аст, ки тавассути се ҳарфи ибронӣ, ки Масеҳ онҳоро барои ифода кардани Худ ҳамчун «Ҳақиқат» ба кор бурдааст, тасвир мешавад.

Дар ривояти ин ҷаҳор боби Юҳанно мо на танҳо мебинем, ки кори Рӯхулқудс ҳамчун ҳамон қадамҳои айни ҳамон калом муайян карда мешавад, балки ҳамчунин дар он ҷо беҳтарин далелро меёбем, то иддаоҳоеро, ки ҳоло баён мешаванд, тақвият бахшем: ки иҷрои ниҳоии паёми Фарёди Нимашаб акнун ба таври тадриҷӣ дар маҷлиси урдугоҳии Эксетер аз дувоздахуми август то ҳабдахум пешниҳод мегардад. Вақте ки ин паём ниҳоят аз ҷониби муқаддасони мунтазир шинохта шавад, ҷаҳон ба бӯҳрони қонуни якшанбе фуру ҳоҳад рафт, дар ҳоле ки он паёмрасонҳо паёми охирини ҳушдори «рӯзҳои охир»-ро ба ҷаҳони дар ҳоли

марг хоҳанд бурд.